

Аналіз проекту Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік в контексті інтересів ВПО

Днями Парламент почав розгляд поданого Урядом проекту Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік, реєстр. № 6000 від 15.09.2021 р.¹ (далі - «**законопроект**»). Проект бюджету Прем'єр-міністр Денис Шмигаль охарактеризував як «бюджет модернізації країни, відновлення економіки та інвестицій в людей: у їхнє здоров'я, освіту та розвиток»². Тож, варто більш детально розглянути, що ж передбачає проект основного кошторису, за яким країна житиме наступного року, особливо для внутрішньо переміщених осіб (далі – «**ВПО**») та інших постраждалих від конфлікту на Сході України.

1. Основні показники та загальні питання

На 2022 рік законопроект передбачає такі основні показники:

- прожитковий мінімум:

Рік	Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць			Прожитковий мінімум для працездатних осіб на місяць		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
2022	2393 грн.	2508 грн.	2589 грн.	2481 грн.	2600 грн.	2684 грн.
2021 ³	2189 грн.	2294 грн.	2393 грн.	2270 грн.	2379 грн.	2481 грн.

За законопроектом, як розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць, так і розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб в першому півріччі наступного року залишатимуться на рівні грудня 2021 р. Зростуть відповідні показники лише в липні 2022 р.

При цьому, як зазначає Рахункова палата в своїх висновках за результатами експертизи законопроекту, за даними Мінсоцполітики, фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць у цінах серпня 2021 року становив 4 334 грн., що в 1,7 рази перевищує розмір, визначений Урядом на грудень 2022 року.⁴

Необхідність перегляду закладених показників відображено також і в додатку до прийнятого Парламентом за основу проекту Постанови про висновки та пропозиції до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік⁵. Згідно з ним, Уряд до другого читання законопроекту має опрацювати питання щодо можливості подальшого підвищення в 2022 році державних соціальних стандартів, насамперед прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, виходячи з фінансових можливостей держави та прогнозного зростання економіки.

За законодавством, розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб використовується для визначення розміру різних сум та платежів. Збільшення його розміру вплине, зокрема, на розмір грошової допомоги постраждалим, житло яких пошкоджено внаслідок надзвичайної ситуації або

¹ Проект Закону про Державний бюджет України на 2022 рік, реєстраційний № 6000 від 15.09.2021 р.: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72775

² Публікація на сайті Кабінету Міністрів України (далі - «**КМУ**») від 15.09.2021 р.: <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-derzhbyudzheth-2022-ce-byudzheth-modernizaciyi-krayini-vidnovlennya-ekonomiki-ta-investicij-u-lyudej>

³ Дані щодо сум, закладених в Державному бюджеті на 2021 рік, тут і надалі наведені на підставі Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» № 1082-IX від 15.12.2020 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>

⁴ Висновки за результатами експертизи проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2022 рік”, затверджені рішенням Рахункової палати від 28.09.2021 р. № 21-1: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/21-1_2021/Vysn_21-1_2021.pdf

⁵ Проект Постанови про висновки та пропозиції до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73006

проведення робіт з ліквідації її наслідків та які відмовилися від евакуації, відселення та залишилися на попередньому місці проживання та/або в межах відповідного населеного пункту.

Розмір такої допомоги, що фактично зараз є єдиною встановленою законодавством можливістю отримати виплату за пошкоджену в результаті збройної агресії Російської Федерації квартиру/житловий будинок, становить від трьох до 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб⁶. Виходячи з наведених показників, розмір такої допомоги в 2022 році збільшиться, однак зростання не буде значним.

- **мінімальна заробітна плата**

Рік	Мінімальна заробітна плата у місячному розмірі			Мінімальна заробітна плата у погодинному розмірі		
	з 1 січня	з 1 жовтня	з 1 грудня	з 1 січня	з 1 жовтня	з 1 грудня
2022	6500 грн.	6700 грн.		39,26 грн.	40,46 грн.	
2021	6000 грн.		6500 грн.	36,11 грн.		39,12 грн.

Таким чином, фактичне зростання мінімальної заробітної плати у місячному розмірі заплановано тільки з жовтня 2022 р. – на 200 грн. В погодинному розмірі воно відбудеться з початку 2022 р., але буде доволі незначним – на 14 копійок.

- на надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг (код 2501480) в 2022 р., так само як і в 2021 р., закладено **3 051 573,3 тис. грн.**;
- видатки на забезпечення належних умов в'їзду та виїзду осіб на тимчасово окуповані території України (код 3901090) в 2022 році становитимуть **192 691,1 тис. грн.**, тобто менше суми, передбаченої для цього в 2021 р., яка склала: 267 114,5 тис. грн.;
- як і в 2021 році, на заходи щодо створення систем та баз даних з питань реінтеграції (код 3901100) законопроект передбачає **5 000,0 тис. грн.**;
- видатки на заходи, спрямовані на зменшення соціального, економічного та екологічного впливу вибухонебезпечних предметів на життя та діяльність населення (протимінна діяльність) та інформування населення про небезпеки вибухонебезпечних предметів (3901060) в 2022 році мають збільшитись з 5 000,0 тис. грн., закладених на це в бюджеті цього та минулого року, до **15 000,0 тис. грн.**;
- на забезпечення реінтеграції молоді з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя (3901120) передбачено **93 779,4 тис. грн.**, що менше передбаченої в 2021 році суми - 130 000,0 тис. грн.;
- на заходи щодо захисту і забезпечення прав та свобод осіб, які позбавлені (були позбавлені) особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації з політичних мотивів, а також у зв'язку з громадською, політичною або професійною діяльністю вказаних осіб, підтримки зазначених осіб та членів їхніх сімей, заходи з реінтеграції населення тимчасово окупованих територій, виплати державних стипендій імені Левка Лук'яненка (3901050) - **47 982,1 тис. грн.**, що менше від передбаченої в 2020 та 2021 роках суми 66 514,4 тис. грн.;

⁶ Пункт 31 Порядку надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій та розміру грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації, затвердженого Постановою КМУ № 947 від 18.12.2013 р. (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 767 від 02.09.2020 р.), далі – “Порядок № 947”: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2013-%D0%BF#Text>

- на заходи щодо виконання рішень суду, що гарантовані державою (3504040) в 2022 р. передбачено 100 000,0 тис. грн.

Однак в контексті житлових рішень для ВПО та осіб, які постраждали від конфлікту на Сході України, слід додатково звернути увагу, зокрема, на показники ряду інших бюджетних програм, про які йтиметься нижче.

2. Компенсація постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.) ⁷	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (Мінреінтеграції)	Грошова компенсація постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації (3901070)	20 000,0	114 000,0	80 853,0

Виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких було зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації, розпочались в 2019 році після затвердження Урядом порядку використання коштів, передбачених для цього в державному бюджеті, та доопрацювання механізму здійснення таких виплат⁸.

Як зазначає Мінреінтеграції, в 2020 році відповідними комісіями, створеними при Донецькій та Луганській ОДА, було прийнято рішення про надання виплат 74 постраждалим, які є власниками 67 об'єктів житлового фонду у Донецькій та Луганській області. Загальна сума таких виплат становить 19 929 401 грн. (тобто фактично 100% передбаченої бюджетом суми), а кошти були в повному обсязі перераховані на рахунки всіх 74 постраждалих осіб.⁹

Що ж стосується виплат компенсації в 2021 році, то станом на 22.10.2021 р. комісіями в Донецькій та Луганській областях було прийнято рішення про надання компенсації 332 постраждалим, які є власниками 307 об'єктів житлового фонду, на загальну суму 84 113 412 грн.¹⁰

Зменшення видатків, закладених на виплату грошової компенсації в бюджеті на 2022 рік, гіпотетично може бути пов'язано, зокрема, із виплатою компенсації частині постраждалих в 2020-2021 роках.

На відміну від компенсації, видатки на виплату якої передбачені відповідною програмою в загальному фонді Державного бюджету, кошти на виплату грошової допомоги постраждалим, чиє житло було не зруйновано, а тільки пошкоджено внаслідок збройної агресії Російської Федерації, хоча в результаті цього могло стати непридатним для життя, в окрему програму не виділені. За законодавством, фінансування заходів з надання грошової допомоги таким постраждалим, як і постраждалим, чиє житло було пошкоджено внаслідок будь-якої надзвичайної ситуації або

⁷ Дані щодо сум, закладених в Державному бюджеті на 2020 рік, тут і надалі наведені на підставі Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» № 294-IX від 14.11.2019 р.:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

⁸ Постанова КМУ «Питання виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації» № 767 від 02.09.2020 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-2020-%D0%BF#Text>

⁹ Інформацію опубліковано на сайті Мінреінтеграції 30.12.2020 р.:

<https://minre.gov.ua/news/u-2020-roci-74-gromadyan-otrymaly-kompensaciyu-za-zruynovane-zhytlo-v-doneckiy-ta-luganskiy>

¹⁰ Інформацію опубліковано на сайті Мінреінтеграції 22.10.2021 р.:

<https://minre.gov.ua/news/shche-37-gromadyan-otrymayut-kompensaciyu-za-zruynovane-zhytlo-v-doneckiy-oblasti>

проведення робіт з ліквідації її наслідків, загалом здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел¹¹. Тож, в разі відсутності коштів у відповідних бюджетах, постраждалі особи не матимуть можливості отримати грошову компенсацію.

3. Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Мінреінтеграції (загальнодержавні видатки та кредитування)	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України (3911020)	20 000,0	125 000,0	125 000,0

Після значного зростання в 2021 році, розмір передбачених бюджетом видатків на виплату вказаної субвенції в 2022 році залишається незмінним - 125 000 000 грн.

Згідно зі встановленим законодавством порядком її надання¹², субвенція спрямовується на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, зокрема, на:

- будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності, в т. ч. об'єктів соціального призначення, для надання житлових приміщень ВПО;
- реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності для надання в тимчасове користування ВПО;
- придбання у комунальну власність житла для надання в тимчасове користування ВПО тощо.

Станом на 1 жовтня 2021 р., Урядом було здійснено протягом цього року розподіл відповідної субвенції місцевим бюджетам в загальному розмірі близько 56 млн. грн.¹³, що становить дещо менше половини передбаченої бюджетом суми субвенції.

4. Надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Міністерство розвитку громад	Надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної			

¹¹ Пункт 38 Порядку № 947: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2013-%D0%BF#Text>

¹² Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, затверджені Постановою КМУ № 769 від 04.10.2017 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769-2017-%D0%BF#Text>

¹³ Розпорядження КМУ № 425-р від 12.05.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-2021-%D1%80#Text>

Розпорядження КМУ № 737-р від 07.07.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/737-2021-%D1%80#Text>

Розпорядження КМУ № 1070-р від 08.09.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2021-%D1%80#Text>

та територій України (спеціальний фонд)	операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (2751490)	14 600,0	15 000,0	20 300,0
---	---	----------	----------	----------

Додаток № 4 («Повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів з Державного бюджету України в 2022 році») до законопроекту передбачає видатки на надання пільгового довгострокового державного кредиту на придбання житла ВПО, учасникам проведення АТО та/або ООС в розмірі 20,3 млн. грн., що перевищує суми, закладені з цією метою в бюджеті на 2020 та 2021 роки.

Однак такі видатки передбачено не загальним, а спеціальним фондом Державного бюджету. Щодо цього п. 14 ст. 14 законопроекту зазначає, що надання таких пільгових довгострокових кредитів здійснюється за рахунок таких джерел, як (i) повернення кредитів, наданих з державного бюджету ВПО, учасникам проведення АТО та/або ООС на придбання житла та (ii) відсотків за користування такими кредитами і пені за порушення строку платежу з погашення кредиту.

Тож, якщо кредитні кошти не будуть вчасно повернуті до бюджету або позичальники не сплатять відсотки та/або пеню, надання вказаних кредитів не буде профінансовано. При цьому, згідно з Додатком № 4 до законопроекту, в 2022 році очікується повернення кредитів, наданих з державного бюджету за цією програмою, в розмірі 16,5 млн. грн.

Подібна ситуація існувала також протягом 2020 – 2021 років. На відміну від 2019 року, коли за програмою пільгового довгострокового державного кредиту ВПО, учасникам проведення АТО та/або ООС на придбання житла (2751390) загальним фондом було передбачено 200 млн. грн.¹⁴, протягом 2020 – 2021 років, як зазначає Держмолодьжитло, такі кредити видавались лише за рахунок бюджетних коштів від повернення кредитів до спеціального фонду Державного бюджету за укладеними в 2019 році договорами. За даними Держмолодьжитла, в 2019 році з ВПО було укладено 98 кредитних договорів на загальну суму біля 96,6 млн. грн. В 2020 році кількість таких договорів з ВПО впала до 7 на суму майже 7,3 млн. грн., а в 2021 році (станом на 01.07.2021) було укладено лише 3 договори, загалом на суму близько 4,2 млн. грн. Подібною є і ситуація із наданням кредитів учасникам АТО/ООС.¹⁵

Виходячи з проекту бюджету на 2022 рік, навряд чи слід очікувати значного поліпшення ситуації з наданням таких кредитів наступного року.

5. Збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи "Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву" з подальшим використанням на реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Міністерство розвитку громад та територій України (спеціальний фонд)	Збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи "Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву" з подальшим використанням на реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом (2751420)	28 000,0	25 070,0	28 000,0

¹⁴ Додаток № 4 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» № 2629-VIII від 23.11.2018 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text>

¹⁵ Показники надання кредитів опубліковано на сайті Держмолодьжитла: <https://www.molod-kredit.gov.ua/zhytlovi-prohramy/kredyt-dlia-vpo-ta-ato-oos/statystyka>

В 2022 році заплановане незначне - до рівня 2020 року - підвищення видатків на збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи "Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву" (Держмолодьжитло) з подальшим використанням на реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом.

Відповідно до законодавства, статутний капітал Держмолодьжитла збільшується поетапно, а кошти використовуються для виконання Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2023 роки¹⁶, зокрема для надання молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам¹⁷ довгострокових пільгових кредитів для будівництва (реконструкції) та придбання житла. Першочергове право на отримання довгострокового пільгового кредиту мають, серед інших, ВПО.¹⁸

Що стосується фактичного використання коштів, передбачених для цього в Державному бюджеті, то в 2020 році статутний капітал Держмолодьжитла було дійсно збільшено на 28 млн. грн.¹⁹, а в 2021 році - на 25 070 000 грн., тобто до суми в розмірі 413 425 000 грн.²⁰

При цьому, за даними Держмолодьжитла, в 2020 році було надано 120 кредитів за цією програмою на загальну суму 83023,8 тис. грн. і цим проінвестовано 6,9 тис. м² житла, а за перші шість місяців 2021 року – 45 кредитів на суму 37 333,0 тис. грн., чим проінвестовано 2,6 тис. м² житла.²¹

Водночас, суму такого збільшення статутного капіталу Держмолодьжитла в 2022 році, сама установа вважає недостатньою, говорячи про необхідність забезпечити на 2022 р. фінансування цієї програми в розмірі 5 млрд. грн., за рахунок чого можна було б забезпечити житлом понад 5,5 тис. молодих сімей.²²

6. Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
-------------------------------------	---	---	---	---

¹⁶ Державна програма забезпечення молоді житлом на 2013-2023 роки, затверджена постановою КМУ № 967 від 24.10.2012 р. (в редакції постанови КМУ № 1360 від 23.12.2020 р.):

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/967-2012-%D0%BF#n11>

¹⁷ Однією з умов надання довгострокового пільгового кредиту для будівництва (реконструкції) та придбання житла надаються є те, що вік кожного з членів молоді сім'ї (чоловік та дружина), самотнього молодого громадянина становить до 35 років включно.

¹⁸ Пункт 5 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи "Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву" з подальшим спрямуванням на виконання Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013 – 2021 роки, затвердженого Постановою КМУ № 488 від 11.05.2011 р.:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/488-2011-%D0%BF#Text>

¹⁹ Інформацію наведено на сайті Держмолодьжитла:

<https://www.molod-kredit.gov.ua/pres-tsentr/novyny/zbilsheno-statutnyi-kapital-derzhmolodzhytla-bilshe-kredytiv-ukraintsiam>

²⁰ Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження нової редакції Статуту Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» № 75 від 30.03.2021 р.

²¹ Інформацію наведено на сайті Держмолодьжитла: <https://www.molod-kredit.gov.ua/zhytlovi-prohramy/kredyt-z-statutnoho-kapitalu/statystyka>

²² Інформацію наведено на сайті Держмолодьжитла:

<https://www.molod-kredit.gov.ua/pres-tsentr/novyny/komitet-vr-z-pytan-molodi-pidtrymav-vidnovlennia-finansuvannia-prohramy-zhytlovykh-kredytiv-dlia-molodi>

<p>Міністерство у справах ветеранів України (загальнодержавні видатки та кредитування)</p>	<p>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абзацами 5-8 пункту 1 ст. 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пунктами 11-14 частини другої ст. 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов (1511040)</p>	<p>305 145,3</p>	<p>305 145,3</p>	<p>1 733 107,5</p>
<p>Міністерство у справах ветеранів України (загальнодержавні видатки та кредитування)</p>	<p>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої ст. 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-20 частини першої ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов (1511050)</p>	<p>248 445,0</p>	<p>530 445,0</p>	<p>3 263 224,0</p>

В цьому році субвенції за програмами 1511040 та 1511050 (в розмірі 248 445,0 тис. грн., як спочатку було передбачено Державним бюджетом на 2021 рік) були в повному обсязі розподілені місцевим

бюджетам Кабінетом Міністрів України в червні 2021 р.²³ Водночас, вже 21.10.2021 р. набрали чинності зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік», якими видатки загального фонду Державного бюджету на субвенції за програмою 1511050 було збільшено з 248 445,0 тис. грн. до 530 445,0 тис. грн.²⁴.

7. Надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Міністерство розвитку громад та територій України	Надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла (2751190)	немає	немає	немає

Востаннє кошти на цю програму були передбачені Державним бюджетом на 2019 рік в обсязі 400 млн. грн. Відтоді її фінансування за кошти Державного бюджету не здійснювалось. Тож, якщо в 2019 році державна підтримка надавалась за рахунок (i) Державного бюджету - в розмірі 346,9 млн. грн. на 878 квартир та (ii) місцевих бюджетів – в розмірі 26,2 млн. грн. на 96 квартир, то в 2020-2021 роках, за даними Держмолодьжитла, єдиним джерелом такої підтримки залишились кошти місцевих бюджетів, що не могло не позначитись на кількості об'єктів, на які вони виділяються (95 квартир в 2020 році та 27 квартир станом на 01.07.2021 року).²⁵

8. Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Мінреінтеграції (спеціальний фонд)	Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам (3901610)	485 100,0	408 127,5	465 330,8

Згідно з п. 11 ст. 14 законопроекту, видатки на цю програму в 2022 році будуть фінансуватись за рахунок (i) надходження в рамках програм допомоги і грантів урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, (ii) повернення кредитів, наданих із спеціального фонду Державного бюджету ВПО на придбання житла (передбачається в сумі 29 312,6 тис. грн.), (iii) відсотків за користування пільговими іпотечними кредитами, наданими ВПО за рахунок коштів гранту Кредитної установи для відбудови (KfW), та пені за порушення строку платежів з погашення таких кредитів.

²³ Розпорядження КМУ № 687-р від 23.06.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2021-%D1%80#Text>

Розпорядження КМУ № 654-р від 16.06.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2021-%D1%80#Text>

²⁴ Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» № 1807-IX від 08.10.2021 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-IX#Text>

²⁵ Показники виконання Державної соціально-економічної програми "Доступне житло" (надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла): <https://www.molod-kredit.gov.ua/zhytlovi-prohramy/dostupne-zhytlo/statystyka>

Надання пільгових іпотечних кредитів ВПО на придбання житла за рахунок коштів гранту KfW, розпочалось в 2021 р. Частина такого гранту, що спрямовується на надання кредитів, становить 24,5 млн. євро²⁶. За даними Держмолодьжитла, за результатами перших двох відборів переможців на одержання таких кредитів (21.07.2021 та 31.08.2021), було надано більше 100 кредитів на загальну суму близько 135 млн. грн.²⁷ Водночас, кількість осіб, внесених до реєстру кандидатів на отримання кредитів за кошти гранту KfW, станом на 21.10.2021 р. наближається до 21 тисячі, у зв'язку з чим виникають питання стосовно достатності коштів такої програми для вирішення житлових питань, з якими стикаються ВПО.

9. Здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов

Розпорядник бюджетних коштів	Бюджетна програма (код класифікації)	Державний бюджет України на 2020 рік (тис. грн.)	Державний бюджет України на 2021 рік (тис. грн.)	Проект бюджету на 2022 рік (тис. грн.)
Міністерство розвитку громад та територій України	Здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов (2751470)	40 900,00	34 379,5	26 400,00

Незважаючи на те, що ця програма не спрямована виключно на ВПО, ті з ВПО, які відповідають передбаченим законодавством умовам, можуть спробувати скористатись нею для вирішення питання забезпечення житлом.²⁸

10. Що далі?

Не слід забувати, що наразі Державний бюджет на 2022 рік знаходиться тільки на стадії проекту. Тож, не можна виключати можливості, що остаточна версія основного кошторису, що буде прийнята Парламентом, буде містити інші показники. З огляду на це, після його прийняття, новий Державний бюджет потребуватиме додаткового ретельного аналізу.

²⁶ Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою “Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам”, затверджений постановою КМУ № 451 від 28.04.2021 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2021-%D0%BF#Text>

²⁷ Інформацію наведено на сайті Держмолодьжитла: <https://www.molod-kredit.gov.ua/pres-tsentr/novyny/zaversheno-opratsiuvannia-rezultativ-druho-ho-vidboru-za-prohramoiu-zhytlovykh-kredytiv-dlia-vpo>

²⁸ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов» № 343 від 25.04.2012 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/343-2012-%D0%BF#Text>